

Anahronizem

Demokraciji Slovenci in še posebej tisti, ki izpovedujemo krščanski svetovni nazor, smo bili neprijetno presenečeni in celo užaljeni, ko smo zvedeli, da se je v zvezi s sporazumom med tržaškimi strankami sredinske leve in Slov. skupnostjo pridružil fašističnemu zboru še tednik »Vita Nuova«, poluračno glasilo tržaške škofije. Ta list je namreč v svoji številki z dne 12. t. m. objavil na prvi strani članek s temle žaljivim naslovom: »Ali je spet vzkral rasizem?« »Tiste, ki so odgovorni za štiristrankarski sporazum — piše »Vita Nuova« — vprašamo, kaj pomenijo te besede: »Naj bodo zaščitene etnične značilnosti naselij, izvzemši seveda naravno premikanje, izhajajoče iz gospodarskega in socialnega razvoja.« »Te besede niso jasne — nadaljuje tednik — ker bi lahko pomenile, da bi ne smelo imeti svojega doma in miru na skalnatem Krasu ali na pustem ozemlju Sesslana in Proseka tistih več kot 300 tisoč Italijanov, ki so bili izgnani s svoje zemlje. In če bi bilo še potrebno graditi hiše tam, kjer so se mnogi mislili naseliti, da bi se čutili bližji svoji zemlji, bi kaj takega ne mogli več narediti.« »Če je treba zgornje besede tako tolmačiti — pristavlja Vita Nuova — porečemo, da so podpisniki tistega dokumenta daleč od krščanskih naukov in da v njih dušah ne veje niti malo človečanske duha. To so pristne rasistične teze in zahteve, katerih bi se morali sramovati sami Slovenci.«

Članek se zaključuje z ostrim in žaljivim napadom na voditelje tržaške Kršč. demokracije, katerim očita, da so zašli na kriva pota in se oddaljili od zdravih načel.

Če je kdo od italijanskih sodržavljanov v Trstu natančno poučen o pomenu in namenu zgoraj omenjene točke sporazuma, so to prav gotovo ljudje okrog »Vite Nuove«. Saj jim je prav dobro znano, da se Slovenci — vsi brez izjeme, s svojo duhovščino vred — upirajo gradnji begunskih naselij na Krasu ne zaradi beguncev, temveč ker se na ta način umetno spreminja narodnostna sestava krajev, kar je bilo v preteklosti in je še danes eno najučinkovitejših raznarodovalnih sredstev.

Poudarek je torej na umetnem spreminjanju slovenskih krajev, čemur nujno sledita raznarodovanje in asimilacija, česar bi po krščanskem nauku in krščanski morali ne mogli upravičiti, tudi v primeru, da bi stodoletno držalo, da je bilo 300 tisoč Istranov izgnanih z rodne zemlje. In prav gospodov izgnanih z rodne zemlje je najbolj znano, da to ne ustreza resnici in da za takšno množično izseljevanje tudi sami nosijo nekaj odgovornosti.

Za list in ljudi, ki se javno proglašajo za katoličane, je vsekakor nedopustno, da te povojne dogodke izrabljajo v nečedne namene in, kar je še najbolj obsodbe vredno,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pred ameriškim umikom v Južnem Vietnamu?

Pisati te dni o položaju v Vietnamu je nehvaležna zadeva, ker si dogodki naglo slede, in preden se posuši tiskarsko črnilo na papirju, lahko že nastopi nekaj nepredvidenega, kar položaj spet spremeni. To se je v zadnjih mesecih in zlasti v zadnjih tednih že večkrat dogodilo zaradi zaporednih državnih udarov v Južnem Vietnamu, zaradi nepredvidenih zaostretev položaja, ki so jih povzročili izzivalni napadi gverilcev Vietkonga na ameriška letališča, in zaradi nenadnih ameriško-južnovietnamskih povračilnih udarcev po Severnem Vietnamu. Od kar je še predsednik Kennedy nepremišljeno dopustil, da so vrgli predsednika Diema in ga umorili (težko si je namreč misliti, da se je to zgodilo brez vednosti in odobritve Kennedyjeve vlade, ki je upa'a, da bo z odstranitvijo katoliškega predsednika konec budističnih pritožb in politične neenotnosti v Južnem Vietnamu; to je bila ena izmed najhujših mora'no-političnih napak predsednika Kennedyja), se v nesrečnem Južnem Vietnamu položaj ni več stabiliziral, in če je zaslužila Diemova vlada oznako osebne diktature, zasluži večina tistih, ki so ga nasledili z državnimi udari, oznako vojaških pustolovcev, nasilnikov in popolnih političnih nesposobnežev.

NIMAJO SREČNE ROKE

V izbiri tistih, ki naj bi predstavljali vlado Južnega Vietnama, Američani nikakor nimajo srečne roke in tudi ne mnogo moralnih pomislekov. Sicer je res, da najbrž tudi v tem pogledu položaja nimajo več popolnoma pod nadzorstvom in se je zlasti v zadnjih tednih marsikaj zgodilo, kar jim ni šlo v račun, toda naivnež bi bil, kdor bi mislil, da ne vplivajo ali da ne morejo vplivati na »notranje zadeve« dežele, ki je vojaško in gospodarsko popolnoma odvisna od njih. Zato pade odgovornost za tisto, kar se od Diemovega padca politično dogaja v Južnem Vietnamu, pa tudi za tisto, kar se je dogajalo že prej, v veliki meri nanje.

Dejstvo je — in to se je pokazalo že šestokrat in ne samo v Aziji — da vlada, ki nima ljudstva za seboj, ne more voditi uspešnih vojn. To resnico so Američani v Vietnamu spregledali in se vdajali iluziji, da je bolje imeti opravka z vojaško diktaturo kakor z vlado, ki bi predstavljala politične struje v deželi. Ameriška vlada kot predstavnica največje demokratične države na svetu sploh kaže (in je vedno kazala) neko posebno naklonjenost do vojaških diktatur v deželah, ki so bile pod njenim direktnim ali indirektnim nadzorstvom. To se ji je že večkrat tudi bridko maščevalo, n. pr. na Kubi, kjer so ravno Združene države do zadnjega podpirale krvavo Batisto-

vo diktaturo z orožjem in drugim, kar je povzročilo tako globoko ogorčenost Fidel Castra in njegovih. Vojaška diktatura se drži s pomočjo Američanov na Južni Koreji, na Haitiju in v raznih južnoameriških državah. To morda za hip stabilizira notranji položaj v kakšni državi (in za to Američanom očitno gre), vendar pa le začasno in reakcija je potem toliko hujša — in vedno naperjena proti Združenim državam.

SADOVI KRATKOVIDNE POLITIKE

Sadove take kratkovidne politike žanje Amerika zdaj tudi v Južnem Vietnamu. Vsi nepristranski in celo ameriški poročevalci javljajo od tam kopico nerešenih problemov in velikanske napake in lahkomišelnosti Američanov. Jasno je, da Američani ne morejo in ne smejo vzeti vlade v Južnem Vietnamu v svoje roke, toda v teku let bi bili vendarle lahko preželi deželo v toliki meri z demokratičnim duhom, da bi bila vladajoča južnovietnamska plast spoznala nujnost nekaterih reform. Tako bi bila n. pr. lahko dovolila notranje avtonomije raznim tujeraznim plemenom, ki predstavljajo zdaj glavna žarišča upora. Take avtonomije je že podelil tujim plemenom Severni Vietnam. Lahko bi bila iskala stik z budistično in katoliško versko skupnostjo in posredovala konstruktivni dialog med njima, namesto da je ta problem popolnoma zanemarila, zanašajoč se samo na vojaško silo in na ameriško pomoč. Vsekakor kritičnemu, čeprav še tako dobronamernemu opazovalcu ne gre v glavo, kako so mogli Američani dopustiti, da so se razmere v Južnem Vietnamu tako katastrofalno razvijale, da zdaj ni videti drugega izhoda kot vojno s Severnim Vietnamom in s Kijatsko — ali ameriški umik.

SO V TEKU »SONDIRANJA«?

Zadnje dni se vedno več govori in piše o možnosti pogajanj, na katerih naj bi rešili vietnamsko krizo. Pogoj za pogajanja bi bil z ameriške strani ta, da gverilci prenehajo napadati. Ni izključeno, da se bo to zgodilo. Toda skoraj z gotovostjo se lahko reče, da bo pomenila vsaka rešitev s pogajanja poraz na daljši ali krajši rok za Američane in za tiste, ki jih oni drže na oblasti v Južnem Vietnamu. Ni izključeno, da gre Američanom v bistvu le še za to, da se izvlečejo iz zadeve z videzom, da ne odhajajo poraženi, ampak potem, ko so dosegli »sporazum«. In izključeno tudi ni, da so že v teku kaka tajna »sondiranja«, na kar kaže zadnje dni več kot en znak. Posredovalci so morda Angleži in zlasti novi zunanji minister Stewart, ki ima zadnje dni nenavadno mnogo stikov z diplomati iz »drugega tabora«.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 21. februarja, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem delu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Polke v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pripovedka o Cerkljskem jezeru«. Prvi del, Napisala Deska Kraševac. Igrajo člani Radijskega odra, vodi Stana Kopitar; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični trio »Možina«; 15.00 Znani pevci: Marie Laforet; 15.30 »Hiša na vodi«, igra v treh dejanjih, Uga Bettija, prevedel Mirko Javornik. Igra RO, režira Jože Peterlin; 18.25 Glasba s filmskih trakov; 20.30 Iz slovenske folklorne: Lelja Rehar: »Ahtej, de buoš u cjerkvi klečou na kotli uod novice«; 21.00 Vabilo na ples; 22.10 Klasična simfonija.

♦ PONEDELJEK, 22. februarja, ob 12.15: Iz slovenske folklorne; 17.20 Širimo obzorja: »Alfred Nobel« (Mara Kalan); 18.30 Koncertisti naše dežele Duo Aldo Belli - Adriano Vendramelli (viola in violončelo); 19.15 Plošče za vas: 19. quiz oddaja; 20.35 Bedrich Smetana: »Prodana nevesta«, komična opera v treh dejanjih, Orkester in zbor Slovenske Narodne opere v Ljubljani vodi Demetrij Zebur.

♦ TOREK, 23. februarja, ob: 11.45 Neapeljski motivi; 12.15 Pomnenek s poslušavkami; 17.20 Italijansčina po radiu; 18.30 Sodobna simfonična glasba; 19.15 Radijska univerza: Tone Penko: Kraška flora: »Baraga«; 20.35 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 22.00 Slovenske novele 19. stoletja: Anton Koder: »Zenin Martinek«.

♦ SREDA, 24. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (za 1. stopnjo ljudskih šol); 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvajavcev; 17.25 Radio za šole (za 1. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Slovenski skladatelji 20. stoletja: »Risto Savina«, pripravi Dragotin Cvetko; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.35 Simfonični koncert, V odmoru (približno ob 21.30) Nov pesniški rod: »Paolo Speria«, pripravil Josip Tavčar.

♦ CETRTEK, 25. februarja, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijansčina po radiu; 17.35 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: »Prešernov boj s Kopitarjem«; 20.35 »Gospa izstopi v Pompejih«, Dramatizirana zgodba Domenica Rea, prevedel Maks Sah, Igra RO, režira Jože Peterlin.

♦ PETEK, 26. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol); 12.15 Pomnenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Jugoslovanski solisti; 19.15 Odporniško gibanje v italijanskem pripovedništvu: Giorgio Pulini: »Rezistenca kot zgodovina«; 20.35 Gospodstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru (približno ob 21.30): Misli in nazori.

♦ SOBOTA, 27. februarja, ob: 11.45 Italijanski orkestri in pevci; 12.15 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 15.00 »Volan«, Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Pevski zbori Furlanije - Julijske krajine; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 17.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.15 Družinski obzorji; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Zbor »Lipa« iz Bazovice, ki ga vodi Ubaldo Vrabec; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 21. februarja, nedelja: Irena, Marcel
- 22. februarja, ponedeljek: Manjeta, Peter
- 23. februarja, torek: Marta, Bogdan
- 24. februarja, sredo: Matija, Matko
- 25. februarja, četrtek: Saša, Zmago
- 26. februarja, petek: Andrej, Porfirij
- 27. februarja, sobota: Gabrijel, Baldomir

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Mali in veliki koraki KPI

Vse italijanske politične stranke preživljajo zadnje leto hude notranje krize. Različna stremjenja v posameznih strankah so se jasno pokazala pri zadnjih predsedniških volitvah in se še danes kažejo, zlasti ko gre za utrditev ali za opustitev sredinsko-leve politike.

Krščanska demokracija je za silo zlepila svojo strankino enotnost, toda to je bolj videz. Podobna trenja se pojavljajo tudi v italijanski komunistični stranki. Tudi pri tej so stopila na dan ob predsedniških volitvah in ob zasedanju osrednjega strankinega odbora.

Vidni sta predvsem dve smeri. Ena, katero vodi Giorgio Amendola, član tajništva in osrednjega komiteja, se nagiba k smeri, ki zagovarja udeležbo komunistične stranke v sredinsko-levi vladi. Obenem pa hoče ustvariti novo stranko vseh socialističnih sil. Svojo tezo zagovarja z dejstvom, da niso mogli ne komunisti ne socialisti preurediti v zadnjih petdesetih letih družbo v kapitalističnih državah v socialističnem duhu.

Drugo strujo vodijo Pietro Ingrao, glavni urednik »Unità« Alicata in ideolog Romano Ledda. Ti očitajo Amendoli odklon od marksistično-leninskih načel. Odklanjajo tudi takoimenovane »male korake« prve struje, to je vstop v koalicijsko novo vlado. Pravijo, da je treba, po vstopu socialistov v vlado kapitalističnega sistema, to vlado izpodmikati in raje iskati zveze z levicariji v katoliškem taboru ter se pola-

stiti celotne oblasti. To naj bi bil takoimenovani »veliki korak«.

Sedanji vodja italijanskih komunistov Luigi Longo niha med obema strujama. Nagiba se pa bolj k Amendolovi tezi »malih korakov«, k sodelležbi pri vladi. Na ta način, sodi tudi on, bi se približali socialnim demokratom. Pojavila bi se potem tudi možnost ustanovitve nove enotne delavske stranke.

Zdi se pa, da vsi trije delajo račune brez krizne od zgoraj. Sovjetsko uradno strankino g'asilu »Komunist« je že zavzelo svoje stališče, in sicer bolj proti prvi kot proti drugi struji v KPI. »Komunist« sviri pred novim reformizmom v Italiji in proti strujam v komunistični stranki, ki se ne opirajo prav trdno na Marksova in Leninova načela. Pravi, da še ni prišel čas za »Enotno delavsko stranko«. Torej tudi ne za »male korake«, na »velike« je pa treba še čakati.

KRATKE NOVICE

La Pira ni več florentinski župan. Z glasovi socialistov, komunistov in socialistov proletarske enotnosti je bil izvoljen za župana socialist adv. Lelio Lagorio.

Japonski ministrski predsednik Eisaku Sato namerava posredovati med Indonezijo in Malezijo.

Na Dunaju sodijo bivšega SS-ovskega stotnika in Eichmannovega prijatelja, Eriha Rajakoviča, zaradi sodelovanja pri pošiljanju Judov v uničevalna taborišča. Toda tudi on »ne ve nič, se ne spominja nič in je hotel Judom le dobro«.

Anahronizem

(Nadaljevanje s 1. strani)

javno zagovarjajo načelo, po katerem bi se krivica smela vračati z novo krivico, zlo z novim zlom. Na dlani je, da je to pogansko, makiavelistično gledanje in zato v kričeem nasprotju s krščanskim naukom.

Ne vemo, kako morejo ljudje okrog »Vite Nuove« svoj grobi napad na podpisnike sporazuma opravičiti pred svojo vestjo in pred katoliško javnostjo, ko jim je dobro znano, da je glavni cilj sporazuma, omogočiti mirno sožitje in sodelovanje med Italijani in Slovenci v teh krajih, in sicer tudi po načelih znane enciklike »Mir na zemlji«, katere odstavek je v sporazumu celo skoraj dobesedno citiran. Ali se ti ljudje ne zavedajo, da s svojim pisanjem dajejo potuho nacionalističnim in drugim skrajnežem, ki so tudi glavni krivci tolikšnih tragedij v naših krajih? Kako morejo takšno ravnanje opravičiti?

Ob tako grobem, žaljivem in neodgovornem napadu izrekamo demokratični in zlasti katoliški Slovenci vodstvom tržaških italijanskih demokratičnih strank, predvsem voditeljem KD, ki so najbolj prizadeti, vso svojo solidarnost. V dobi ekumenskega koncila »Vatikana II.«, ki je krščanskemu in sploh vsemu svetu odprl tako svetle perspektive, je takšno pisanje, kakršno smo našli v »Viti Nuovi«, anahronistično in zasluži kvečjemu pozornost kvasi-humoristične priloge ponedeljkeve izdaje tržaškega »Piccola«.

D. L.

Zagata nemške zunanje politike

V sredo je prišlo v zahodnonemškem parlamentu v Bonnu do dramatičnih trenutkov, ko je podpredsednik socialistične opozicije Erler med ploskanjem svoje skupine zahteval odstop kanclerja Erharda in njegove vlade zaradi zagate, v katero je spravil nemško zunanjo politiko v zvezi s homatijo, ki je nastala zaradi bližnjega Ulbrichtovega obiska v Egiptu. Erhardova vlada je zahtevala, naj Nasser odpove obisk vzhodnonemškega predsednika, toda Nasser tega noče storiti, kljub temu, da je Zahodna Nemčija zagrozila, da bo takoj ukinila vsako pomoč Egiptu, če bo prišlo do tega obiska. Po drugi strani pa je že ukinila dobavo orožja Izraelu, da bi ustregla Nasserju in drugim arabskim državam, čeprav se čuti zaradi Hitlerjevih zločinov dolžna pomagati Izraelu. Z ukinitvijo orožja, ki ga potrebujejo Izraelci, da se obvarujejo pred napadom Arabcev, pa se je seveda zamerila Judom. Ponudila jim je, da jim plača tako vsoto denarja, kolikor bi bilo vredno odpovedano orožje — eno milijardo mark — toda Izraelci so to užaljeno odklonili.

Rezultat je ta, da se je Zahodna Nemčija sprla hkrati z Egiptom in z Izraelom, do Ulbrichtovega obiska pa bo vseeno prišlo. In verjetno tudi do priznanja Vzhodne Nemčije s strani Egipta in nekaterih drugih arabskih in afriških držav. To pomeni dejansko velik neuspeh za Zahodno Nemčijo. Tako je imel Erler precej razloga, ko je zahteval odstop Erhardove vlade. Erhard se je izgovarjal na sovjetske spletke na Bližnjem vzhodu, ker da je Nasser pod političnim in gospodarskim pritiskom Rusije. Novi sovjetski voditelji javno sicer zagotavljajo svojo željo po pomiritvi, a na tihem podžigajo vsak poskus, ki spravlja v nevarnost mir, je dejal Erhard. Njegov zagovor je bil precej prepričljiv, zlasti ko je zagotavljal, da gre za vihar, skozi katerega mora nemška zunanja politika, da pa bo tudi ta vihar prej ali slej ponehal.

Neglede na njegovo spretno zagovarjanje zunanje politike zahodnonemške vlade pa

AMERIŠKE RAZISKAVE V VESOLJU

Američani so izstrelili v 24 urah — 16. in 17. t. m. — dve vesoljski raketi v okviru preizkusov po načrtu »Gemini«. Najprej so izstrelili raketo »Pegaz«, nato pa fotografiralo sondo, imenovano »Ranger VIII«, ki bo od blizu fotografirala Lunino površino in poslala na Zemljo okrog 4000 fotografij. S tem bo dopolnila uspehe rakete »Ranger VII«, ki je fotografirala Luno od blizu v juliju lanskega leta.

Naslednjo fotografsko sondo bodo izstrelili na Luno (če bo šlo vse po sreči) 17. marca.

»Pegaza« pa s izstrelili v zemeljsko krožnico z velikansko dvostopenjsko raketo »Saturn I«, ki je najmočnejša na svetu. »Pegaz« bo zbiral podatke o malih meteoritih, ki bi mogli predstavljati nevarnost za astronave.

VERJETNO MAHINACIJA

V New Yorku je FBI baje odkrila črnsko »zaroto«, ki je hotela pognati v zrak kip Svobode in še nekatere druge ameriške zgodovinske spomenike. Morda je res, a še bolj verjetno gre za mahinacijo rasistov.

je dejstvo, da se je znašla Zvezna Nemčija, kar zadeva politiko za združitev Nemčije, v slepi ulici. Že Adenauer je utemeljil vso zahodnonemško zunanjo politiko na računu, da bo prišlo prej ali slej do obračunavanja med Zahodom in Sovjetsko zvezo in da bo to edina priložnost, da se Nemčija spet združi in da dobi nazaj nekdanje ozemlje na vzhodu, ki sta ga zasedli po vojni Poljska in Sovjetska zveza. Erhardova vlada vztraja pri tem konceptu, čeprav se zdi, da se odmika taka možnost vedno bolj v nedogled, ker si ni mogoče predstavljati nove svetovne vojne. To pomeni, da se bo morala Nemčija nekoč vendarle potruditi, da se začne pogajati s Sovjetsko zvezo in z Vzhodno Nemčijo za združitev in njene šanse so samo v tem, da izbere pravi hip in doseže čimboljše pogoje, ne da bi ji bilo treba zapustiti Atlantski pakt in Skupni trg. Če bi bila realistično vzela v poštev to možnost, bi si bila prihranila sedanjo neprijetno zagato z Egiptom in Izraelom, in verjetno bi si prihranila še marsikatero takšno neprijetnost tudi v bodoče. Seveda pa bi se morala vdati v to, da so ozemlja na vzhodu v glavnem izgubljena, razen morda kakšne majhne koncesije. Vse drugo je samo politika želja, daleč od realizma; škodljiva tudi zato, ker sili Poljsko iz strahu pred nemškim revanšizmom v odvisnost od Sovjetske zveze, medtem ko bi si z urejeno mejo in z mirovno pogodbo z Združenjo Nemčijo Poljska lahko oddahnila in živela svobodno življenje, ki ga ne bi več tlačili nemška in sovjetska mōra.

Nemška manjšina v Alzaciji

Veliki južnonemški dnevnik »Süddeutsche Zeitung« je prinesel v zdanjem času nekaj člankov, ki obravnavajo vprašanje nemške manjšine v Alzaciji in Lotaringiji. Ta dežela je v preteklosti večkrat menjala gospodarja in je bila že ponovno pod Nemčijo in Francijo. Pa drugi svetovni vojni se je spet vrnila pod Francijo čeprav je po etničnem značaju in zgodovini bolj nemška kot francoska. Toda po francoske v njej je že zelo napredovalo. Medtem ko so prebivalci nekdanje (tudi še v preteklem stoletju in vse do konca druge svetovne vojne) govorili nemško tudi v alzaško-lorenskih mestih, ki nosijo vsa nemška, čeprav danes po francoska imena (npr. Mülhausen — Mulhouse), pa se govori danes domače nemško »alemansko« narečje, čisto podobno onemu na desnem, nemškem bregu Rena, samo še po vaseh in tudi tam vedno redkeje. Razmere so podobne tistim na Koroškem. Alzaškim Nemcem, ki so izgubili narodno zavest, se zdi imenitnejše govoriti francosko. In ker so hodili mnogi samo v francoske šole, se znajo v omikanem razgovoru tudi bolje izražati v knjižni francoščini kakor v svojem narečju. Mnogi se spričo Francozov tudi boje govoriti nemško, da bi ne povročili kake reakcije s francoske strani. Francozi so namreč v tem pogledu občutljivi, ker niso pozabili, da so bili že trikrat žrtve nemškega napada in to v glavnem prav zaradi Alzacije-Lorene, ki so jo hoteli imeti Nemci nazaj.

Iz enega izmed člankov v »Süddeutsche Zeitung« je razvidno, da govorijo v Alzaciji-Loreni nemško med seboj le še starejši

Novice po svetu

Zdravnik Carlo Nigrisoli je bil v Bologni spoznan za krivega, da je z injekcijo kura umoril svojo ženo. Obsojen je bil na osnovi indicijev na dosmrtno ječo.

V Trstu pa sodijo Maria Primija, ki je leta 1962 na avtomobilskem izletu v Boljuncu zadavil svojo 14-letno sestrično Ado Spadaro. Proces vzbuja pozornost zaradi zverinskega načina umora, ker je morilec po dejanju vrgl svojo žrtev še na smetišče in zmetal kamenje nanjo, da ji je razbil glavo.

Čez kakke štiri tedne bodo razstrelili Kitajci svojo drugo atomsko bombo.

Varšavska policija je bliskovito razpršila sovražno demonstracijo okrog 200 afriških, azijskih in kubanskih študentov proti ameriškemu veleposlaništvu. Prvič, da se je zgodilo kaj takega v kaki komunistični prestolnici, ugotavljajo z zadovoljstvom Američani.

V torek bodo uradno začeli v Trstu dela za pomol VII.

Trije neznanci — verjetno norci — so nastavili bombo pred vatikansko palačo, v kateri stanujejo švicarske straže. Škoda na okoliških oknih.

Zadnji hip smo izvedeli, da je bil obtožen atentata Claudio Volontè, brat igravca Gian Maria Volontèja, ki je zganjal te dni toliko hrupa s svojo prepovedano uprizoritvijo Hochhuthove igre »Namestnik«.

ljudje, otroci pa govore francosko, ker se učijo v šolah samo francosko. In tudi starši govore z njimi po francosko, da bi olajšali otrokom učenje v šoli. Če pa imajo ti otroci stare starše, ki še govore nemško narečje ali znajo celo knjižno nemščino, potem se včasih naučijo tudi oni nemščine. Toda ko postanejo večji, opuste nemščino, ker zveni po njihovem mnenju nerodno in premalo fino. »Morda se bo kaj ohranilo od nemških navad, toda v dveh ali treh generacijah bodo živeli v nemško govorečem delu Alzacije in Lotaringije samo še »Francozi«, ki so izgubili svoj materin jezik in ki bodo obvladali nemščino morda le še tako, kakor mi našo šolsko angleščino. Ni treba, da je človek nacionalist, če z otožnostjo ugotavlja ta razvoj, posebno glede na obsežno skrčenje nemškega jezikovnega ozemlja in potujčenja njegovega prebivalstva od leta 1945,« je zapisala avtorica enega izmed tistih dopisov v omenjenem nemškem dnevniku.

Podobne pojave opazamo seveda tudi pri nas, kjer je prav tako mnogo slovenskih staršev, ki mislijo, da bodo napravili svojim otrokom uslugo, če bodo govorili z njimi v tujem jeziku in če jih bodo dali v tuje šole. Narodne manjšine v Evropi doživljajo podobno, lahko bi celo rekli, enako usodo, zato bi bilo treba v širšem okviru nekaj storiti za to, da bi se države osvestile, kakšna vrednota je narodnost, ker je le ona živ organizem, ki je sposoben proizvajati kulturo, oplojati druge kulture ter se dati od njih oplojati, ne pa država, ki je pogosto le izdelek diplomacije, generalov in birokratov.

Tržaškega

Zgonik:

Izvoljena novi župan in odbor

Na izredni seji, ki je bila v soboto, 13. t. m., je zgonski občinski svet izvolil novega župana in novi odbor. Lista demokratične enotnosti, ki združuje komuniste, socialiste in psiupovce, je na novembrskih volitvah dobila $\frac{3}{4}$ mest v občinskem svetu (12 svetovalcev), ostali trije svetovalci so bili izvoljeni na listi Slov. skupnosti. Po dolgih in težkih pogajanjih v okviru liste demokratične enotnosti je bil dosežen sporazum, po katerem pripadeta župan in eno odborniško mesto KPI, eno odborniško mesto in oba namestnika pa dobijo socialisti. Na sobotni seji je predstavnik PSIUP protestiral, ker so ga komunisti in socialisti izločili iz pogajanj, in je izjavil, da mora zato pri glasovanju odbora oddati belo glasovnico.

Izid volitev je pokazal, da se niso vsi svetovalci držali sporazuma, kajti novi župan Josip Guštin je prejel 11 glasov, komunistični odbornik Hrovatin pa je bil izvoljen šele pri drugem glasovanju in je prejel le 8 od 12 možnih glasov. Drug odbornik je socialist Vladimir Cibic, namestnika pa sta Ivan Godnič in Karel Grilanc.

Slovensko skupnost predstavljajo v občinskem svetu svetovalci Rebula, Štolfa in Žigon. Pred zaključkom seje je svetovalec Ladi Rebula dal v imenu Slov. skupnosti tole izjavo:

Slovenska skupnost je šla na volitve z jasnim programom, da se bo demokratično borila in delovala v korist naše zgonske občine in vseh zgonskih občanov. Z veseljem lahko ugotovimo, da so naši ljudje razumeli, kako je potrebno, da se Slovenci združimo okrog lastnega prapora: okrog Slovenske skupnosti, ker je neobhodno potrebno, da imamo Slovenci lastno politično organizacijo in lastno predstavništvo, ako hočemo, da nas bodo drugi upoštevali ter nam dali naše pravice. Vodstva italijanskih strank imajo lastno politiko in lastne skrbi. Slovenci jim pridemo prav, samo kadar gre za glasove. Ko pa pridemo na dan z našimi zahtevami, jim postanemo nadležni. Pravim, da so naši ljudje to razumeli in povečali število glasov Slovenske skupnosti. Prepričan sem, da se bo v bodoče zbralo še več zavednih Slovencev okrog naše slovenske politične organizacije. Mislim, da ni prav nič potrebno, da bi v naši občini ukazovala vodstva neslovenskih strank in prepričan sem, da se da zgonska občina upravljati tudi brez takih ukazov.

Svetovalci Slovenske skupnosti bomo po svojih močeh delali za uresničevanje našega programa. Samo politično bomo vodili opozicijo proti novemu občinskemu odboru, ki je izšel iz nasprotne liste. Slovenska skupnost naše občine že danes obžaluje, ker so svetovalci te skupine tako dolgo odlašali s sklicanjem seje novega občinskega sveta. To je vendar v škodo naše občine, saj precej vprašanj čaka na nujno rešitev. Kar pa zadeva upravno delovanje naše občine, svetovalci Slovenske skupnosti ne bomo zganjali opozicije zaradi opozicije. Podprli bomo vse tisto, kar bo za našo občino koristno in potrebno. Tudi sami bomo dajali pobudo za izvajanje bistvenih točk našega programa, ki ga je veliko število volivcev naše občine s svojim glasom odobrilo, ter ga bo morala nova občinska uprava upoštevati. Odločno pa se bomo uprli vsem tistim sklepom, ki se nam bodo zdeli škodljivi in neprimerni za občino ali za večino občanov in proti vsem sklepom, ki ne bodo pošteno, nepristranski in demokratični.

Nikakor ne želimo, da bi v naši občini in v občinskem svetu vladalo kakšno osebno sovraštvo zaradi različnega političnega gledanja, ki je v vsaki demokratični družbi nujno in koristno, pred-

vsem za pravilno nepristransko in pošteno upravljanje ločiti med zrnjem in plevelom. Mislim, da ljanje javnega denarja vodili bomo torej zdravo in tvorno demokratično opozicijsko vlogo, ki bo ni naša naloga upravljati dragocenega časa s kakršnimi mednarodnimi in drugimi vprašanji, ki naše občane in našo upravo prav malo zanimajo. Vse svoje sile pa moramo posvetiti koristim naše občine in tudi pod vidikom skupnih koristi slovenske narodne skupnosti v Italiji.

V smislu teh načel se bomo svetovalci Slovenske skupnosti ravnali pri glasovanju o točkah, ki bodo na dnevnem redu kasnejših sej občinskega sveta.

Ladjedelnica Sv. Marka ukinjena?

Sindikalne organizacije v Trstu so v četrtek, 18. t. m., priredile vrsto protestnih zborovanj in povork po mestnih ulicah v zvezi z zaskrbljivimi vestmi, češ da namestijo pristojna oblastva zapreti ladjedelnico Sv. Marka. O tem vprašanju so razpravljali v tržaškem občinskem svetu in tudi v okviru drugih pristojnih ustanov. Če bi vesti ustrezale resnici, bi bil zadan tržaškemu gospodarstvu hud udarec.

Predsednik tržaške zbornice Caidassi se je te dni vrnil iz Rima, kjer je imel vrsto razgovorov na raznih ministrstvih. Potrdil je, da je položaj resen, čeprav še ni popolnoma gotovo, da bo ta veliki industrijski kompleks prenehal s svojo dosedanja proizvodnjo. Sindikati so za torek prihodnjega tedna napovedali 24-urno splošno protestno stavko v Trstu.

PREŠERNOVA PROSLAVA V NABREŽINI

V dvorani »Igo Gruden« v Nabrežini se že dolgo ni zbralo toliko ljudi, kot v četrtek, 11. t. m., ko so naši študentje priredili Prešernovo proslavo, kar ljubiteljem slovenske kulture in prosvete daje upanje, da se je tudi v naši vasi nekaj prebudilo.

O liku in vlogi največjega slovenskega pesnika je na proslavi spregovoril srednješolec Aleksander Rojc, njegova tehtna izvajanja pa so spremenjale recitacije najznačilnejših pesnikovih stvaritev, kar sta odlično opravili srednješolki Vera Tuta in Tamara Caharija. Sledil je odlomek dela s Prešernovo tematiko hrvaškega pisatelja Senoe. V posameznih vlogah so poleg že omenjenih srednješolcev nastopili še Jasna Logar, Marinka Terčon in Bojan Brezigar.

Na koncu je nabrežinski šolski zbor pod vodstvom požrtvovalnega profesorja Erminija Ambrozeta ubrano zapel nekaj pesmi, ki so poslušalce naravnost navdušile.

Vse kaže, da se je s to lepo uspešno prireditvijo zaključila doba prosvetnega mrtvila, ki je že dolgo vladalo v Nabrežini. Naša študirajoča mladina zasluži vso našo pohvalo in pomoč pri svojem prizadevanju za kulturno udejstvovanje. Dokaz, da se nekaj premika, je že dejstvo, da obstaja lep šolski zbor in da bo v nedeljo prva seja širšega kroga mladih prosvetarjev, ki bo izvolila svoj odbor in se pomenila o nadaljnjem udejstvovanju. Vsem prizadevnim študentom naj gre naše priznanje.

12. REDNI OBČNI ZBOR SAK JADRANA

Letošnjega rednega občnega zbora Slovenskega akademškega kluba JADRAN se je udeležilo 56 članov. Po prečitaniu poročil predsednika, tajnika in blagajnika so prisotni razrešili odbor, kateremu je predsedoval Tom Marc.

Sledile so volitve za novi desetčlanski odbor.

Novi odbor se je sestel na redni seji 12. t. m. in soglasno sprejel za novega predsednika SAK Jadrana Klavdija Grbca. Ostale funkcije so bile tako razdeljene: podpredsednik Aljoša Volčič, tajnik Sonja Baiss, blagajnik Pavel Colja. Odborniki za kulturo je Marjan Černic, za probleme akademikov Marija Strekelj, za šport in zabavo Filip Fišer, za tisk in propagando Ivo Magajna. V nadzorni odbor so bili izvoljeni člani Biber, Hmeljak in Strekelj.

Sprejetih je bilo tudi nekaj novih članov kluba.

Beneška Slovenija

Sent Lenart:

SUROV NAPAD

V nedeljo ponoči se je pripetil v naši okolici surov napad, kar se malokdaj zgodi in ga zato vsi poštene ljudje obsojajo. Zgodilo se je pa tako: v nedeljo smo obhajali običajno »šagro«. Ljudstva se precej nabere. Na žalost se pa naberejo tudi dobre kapljice in pri tem da beseda besedo. Trije mladeniči iz Sent Lenarta so prišli pri kozarcu v prepir z dvema bratoma iz Galjana pri Čedadu. Proti večeru je kazalo, da so se duhovi že pomirili. Pa ni bilo tako. Ko sta se brata vračala na motorju domov, so jih oni trije na potu obkolili in jim grozil s koli. Napadalcem, ki so baje od njihju zahtevali denar, sta komaj ušla. Prijavila sta jih orožnikom, ki so jih kmalu imeli v pasti in odpeljali v videmske zapore. Pri izpraševanju se je trojica izgovarjala, da je hotela oba brata samo malo preplašiti in nič drugega.

Tavorjana:

LEPO, A MRZLO

Vse do včeraj se je po vseh podmatajurskih vaseh držalo še dovolj lepo, a mrzlo vreme. Ponoči je zlezla temperatura globoko pod ničlo in je dosti naših potokov in rečic prekrila ledena skorja. Po dnevu se seveda nekoliko otaja. Zmrzal pa še vedno ostane. Zadnji mrazovi so kljub podnevnemu lepemu vremenu povzročili precejšnjo škodo na sadnem drevju. Po pobočjih je sneg polomil tudi dosti vej na že itak redkih kostanjevih nasadih. Škode je kar precej prizadejalo, pravijo, da celo za en milijon. Vendar trdijo stari ljudje, da je taka zima dobra za pomladne posevke. Upajmo, da ne bo več pritisnil kak hujši mraz ob koncu februarja, tam za god svetega Matija, ki led razbija ali pa ga še naredi.

Tipana:

SLABO SPREJEMANJE

Naši občani se že skoro eno leto pritožujejo, da se televizijske oddaje zelo slabo vidijo na naših sprejemnikih. Lastniki sprejemnih aparatov so naslovili že več pisem na občino in na televizijo samo. Oddaje, oziroma njih sprejemanje se pa nikakor ni izboljšalo. Zdaj zbirajo podpise vseh televizijskih lastnikov na vlogo, katero bodo poslali naravnost na vodstvo RAI v Rimu. V pismu navajajo, da povzroča motnje morda jugoslovanska televizijska mreža. Predlagajo tudi, naj bi se postavil na Cufinih

KULTURNI VEČERI

Včeraj zvečer se je zbralo dosti poslušavcev v klubskih prostorih »Simon Gregorčič« k običajnim »večerom ob sredah«. Nastopil je ljubljanski režiser in humorist Žarko Petan. Predaval in recitiral je o mladinskih zgodbah in humoreskah. Petan je znan po svojih finih in ostrih dovtipih na sedanje razmere, katere objavlja tudi po raznih časopisih.

Prihodnjo sredo je pa na vrsti predavanje Slovenskega planinskega društva. Alpinist Sandi Blažina iz Izole bo predaval o »Jugoslovanski ekspediciji v bolivijske Ande 1964«. Njegovo besedo bodo spremljali tudi številni diapozitivi.

- Kanalška dolina

potrebni ojačevalec. To bi bilo res potrebno.

Pa še nekaj bi bilo potrebno. Imamo že ojačevalec za radijske oddaje tržaške slovenske postaje. Nismo pa še ujeli kake oddaje, ki bi bila v celoti posvečena našim krajem, ljudem in njih običajem, kot jih imajo na primer Furlani. Ali se nihče, kljub tehničnim možnostim, ne zanima za nas?

KULTURNO ZBOROVANJE V VIDMU

V nedeljo 7. t. m. se je vršilo v Vidmu na širsko zasnovano zborovanje kulturnih organizacij in poedinah kulturnikov iz vseh treh provinc, ki sestavljajo novo deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Pobudo za sklicanje tega kulturnega posveta je dala Società filologica friulana (Furlansko jezikovno društvo) iz Vidma in tamkajšnja bančna zveza. Namen posvetovanja je bil široko, celo preširoko zasnovan in tudi brez prave juridične podlage. Po namerah sklicateljev naj bi se iz srede udeležencev sestavil nekak kulturni organ, ki bi dajal deželni vladi vse pobude, ki zadevajo kulturno udejstvovanje v deželi in katerih bi se moral deželni odbor tudi obvezno držati. Na zborovanju, ki je pokazalo neenotnost že v samem začetku, so izvolili devet komisij: za kulturna društva, za založništvo, šolska vprašanja, za varstvo kulturnih spomenikov, za muzeje, za igralske družine in druge panoge. Vsaka podkomisija je imela nalogo izdelati že isto popoldne svoje predloge.

Izmenjale so se koristne misli, toda večina komisij ni utegnila pripraviti svojih predlogov. Zato je profesor Gortani zaključil zborovanje brez vsakih praktičnih zaključkov. Pravilno je pripomnil deželni odbornik za šolstvo prof. Vicario, da se ne sme uganjati »politike kulture«, ampak »politiko za razvoj kulture«. Tu pa nimajo besede samo posamezne kulturne organizacije ampak vsi kulturni organi in še bolj osebe, ki res kulturno delujejo in nekaj ustvarjajo.

Izmed Slovencev sta bila navzoča le Marij Kont iz Čedad kot zastopnik društva »Trinko« in Filibert Benedetič iz Trsta. Tako predstavništvo je pa le preozko in nekritično izbrano, ko pa obstajajo še druge močne slovenske kulturne organizacije in slovenski kulturni delavci v Trstu in Gorici. Zato je jasno, da če naj imajo sklepi bodočih podobnih sestankov obvezno veljavo za kulturno usmerjanje v deželi, morajo biti sklicani na širši podlagi. Še posebej velja to načelo za našo slovensko etnično skupnost.

VOLITVE SE BLIŽAJO

Tajništva raznih goriških političnih strank se že pripravljajo, nekatera z večjo, druga z manjšo vnemo, na bližnje upravne volitve. Zadnje so bile ob koncu maja 1961. Prihodnje bi se morale torej sklicati po postavnih odredbah za dne 30. maja. Možen bi bil krajši odlog dveh tednov zaradi pregleda volilnih seznamov. Vsekakor pa še pred poletjem.

Slišijo se pa glasovi od nekaterih strani, naj bi se volitve prenesle na jesen. Proti tej nameri se je odločno uprla liberalna stranka, ki terja v svoji objavi, naj se volitve razpišejo v postavnem roku ali najkasneje sredi junija.

V zvezi z volitvami je sklicalo sestanek tudi vodstvo goriške krščanske demokracije. Pokrajinski strankin tajnik Martina je poudaril, da je treba sklicati volitve ob poteku štiri-letnega upravnega roka, ker se krščanska demokracija nima bati kakih očitkov. V vseh občinskih svetih, kjer ima stranka večino, pravi tudi posebna objava, je delovna bilanca pozitivna. V svojem načelnem uvodu k razpravi je tajnik poudaril, da bo treba pri prihodnjih upravnih volitvah upoštevati tudi slovensko etnično skupnost.

Mislimo, da je ta poudarek, zlasti po vedno pogostejših kulturnih in gospodarskih obiskih med Staro in Novo Gorico, popolnoma naraven in ustreza konkretnim dejstvom.

SPLOŠNA STAVKA

Vsi trije pokrajinski sindikati so sklenili, naj se v četrtek od 10. do 12. ure izvede stavka vseh delavcev v Goriški pokrajini. Na lepakih pozivajo vse vrste delavcev in kakorkoli zaposlenih, naj odločno dvigne svoj glas proti vedno bolj naraščajoči gospodarski krizi na Goriškem. Združenje trgovcev je tudi pristalo, da zapre v znak solidarnosti in protesta vse trgovine za čas dveh ur pred poldnevom. Zastopnik industrijalcev je tudi izrazil mnenje, da je treba nekaj ukreniti, da ne bo goriško gospodarstvo zdrknilo še bolj nizko; ni se pa strinjal s stavko, češ da bo delavstvu škodila in da je potrebno ubrati druga pota. Osrednja in deželna vlada da bi morali oločno nastopiti.

V podgorskih tkalnicah se stanje vedno slabša. Grozijo spet z novim skrcenjem delovnega urnika in celo z odpusti od dela. Podoben položaj je tudi pri drugih podjetjih, zlasti stavbinskih. Slabe razmere se odražajo tudi po trgovinah in celo v gostilnah. Kupovalcev in gostov je tudi vsak dan manj. Ljudje se v strahu sprašujejo, kaj bo še.

NOV STOLPNIK

Na oglu ulice Roma in Mazzini so že začeli podirati stare stavbe za novi nebotičnik, o katerem je bilo dosti prerokanja, kakšen bo in kje bo stal. Visok bo 50 metrov in bo imel 15 nadstropij. V njem bo prostora za 60 stanovanj in za 10 trgovinskih prostorov. Spodaj se bo širilo 25 metrov dolgo stebrišče in tri in pol metra široko. Večikanska stavba, ki bo dajala mestu novo obeležje, bo stala pol milijarde lir.

Iz Goriške

Stmaver:

VALENTIN — PRVI POMLADIN

Slabo je kazalo, da se bo tudi letos uveljavil ta stari goriški rek. Pa se je, kljub slabim vremenskim prerokom. Stmaverška šagra je privabila že jutraj precejšnje število obiskovalcev, posebno iz mesta. Saj je že dopoldne sonce prav prijetno grela po razpotegnjenih šentmaverških rebrih. Domačini so se na sprejem gostov kar dobro pripravili. V dveh »osmicah« in v dveh gostilnah so točili prav dobro kapljico. Na razpolago so imeli tudi običajne želodčne dobrote. Že proti deveti uri je drvelo navkreber vedno več avtov, tako da je moral pri cerkvi kar mestni stražnik skrbeti za cestni red.

Pri slovesni maši je govoril g. Rijavec, domači zbor je pod vodstvom prof. Devetaka še precej ubrano prepeval. Manjkalo je pa nekaj ženskih glasov, ker so jih »osmice« odtegnile kot točajke. Izgovorile so se, da je pač nemogoče služiti na dve strani hkratu. No, pa se je kljub malim nevšečnostim prva spomladanska šagra kar lepo obnesla. Popoldne se je nagnetlo še več gostov. Izpred lepe cerkvice so se čudili krasnemu razgledu po vsej goriški okolici, koder že diha prva pomlad. Proti večeru se je pa že bilo potreba zateči v toplejše prostore raznih gostišč. Najbolj nerodno je pa bilo seveda pod noč. Naše razvpito slabe ceste niso nudile nič kaj udobnega povratka v mesto niti avtomobilom, kaj šele kakim majavim nogam. Ceste nam res niso delale časti za Valentinovo. Bog ve, kdaj nam jo bodo?

STANDREŽ

V naši vasi, bolje rečeno v goriškem predmestju, je še precej stranskih cest potrebnih popravila. V slabem stanju so zlasti pota v zgornjem koncu med igriščem in pokopališčem. Tudi tam zidajo nove hiše in je potrebna ureditev cestišč. Goriška občina namerava zdaj popraviti cesto sv. Mihaela. Stroški so preračunani na 65 milijonov lir. Občina bo v ta namen najela 50 milijonov posojila. Nikomur pa še ni znano, kdaj se bo začela popravljati cesta od Pilošč do znamenja pri Sovodnjah. Zanj bi morala skrbeti pokrajinska uprava, ker pa leži kot hlapec Jernej med dvema občinama, se nihče ne briga za njen prah in blato.

Nekam tiho je postalo v vasi tudi glede razlastitvenega zakona naših zemljišč v prid takozvani »urbanizaciji«. Prizadeti so seveda zaskrbljeni, toda vaška skupnost se je nekam preveč fatalistično udala v neizbežnost. To ni prav!

SLOVENSKA TRGOVSKA ŠOLA V GORICI

Na zadnji seji občinskega sveta v Gorici, ki je bila v sredo, je odbornik za šolstvo pojasnil, da je občinska uprava naklonjena temu, da se odpre v Gorici slovenska trgovska šola. Rekel je, da je to zavirala doslej le preobremenjenost občinske uprave z drugimi problemi.

OBCNI ZBOR

Slovensko planinsko društvo bo imeo v nedeljo ob 10. uri svoj redni občni zbor v prostorih kluba »Simon Gregorčič« na Verdijevem Korzu.

Goriško planinsko društvo želi ohraniti svoj sloves in zato še bolj poživiti svoje delovanje med vsemi goriškimi Slovenci v smislu poznavanja domače zemlje. Zato iskreno vabi vse člane, da se občnega zbora udeležijo v polnem številu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Lipe za luno“ v Slovenskem gledališču

Slovensko gledališče je uprizorilo Achardovo veseloigro »Jean de la Lune«, ali kakor ji je dal v slovenskem prevodu Janko Moder naslov »Lipe za luno«.

Dvoje oseb v bistvu obravnava dramatik: Marcelino in Jefa. Marcelina je ženska, polna muhavosti, z nikdar utešenim hrepenenjem, brez moralnih pomislekov in predsodkov, brez občutka odgovornosti in vezanosti v kakršnem koli smislu, razumljiva za trenutke, a že takoj nato čudna in drzna.

Se mnogo bolj nenavaden je Jef s svojo mirtostjo in ljubeznijo. Vse razume in vse prenese. Mnogo stvari nosi v svojem srcu, česar nikomur ne razodene, ali pa to odkriva Marcelini tedaj, ko ta spi. Skoro nerazumljivo odpušča in nedoumljivo veruje.

In tako se lovita v krogu dva človeka. Se približujeta in oddaljujeta. Marcel Achard jima je napisal lep dialog in vanj položil veliko francoske duhovitosti. Zunanji okvir zanj niti ni bil важен: ali je to zakon z vsemi tudi formalnimi zahtevami, ali niti to ne. Dogaja se pač nekje v senci Eiffelovega stolpa, nad ropotom pariških cest.

Od začetka do kraja čutiš, da je pisal delo Francoz in ne morda kak Ibsen, ki je odkrival Nörino srce, ali Strindberg ali kak Rus. Tudi ti so obravnavali žensko zagonetnost, a popolnoma drugače. Od tedaj do danes je preteklo mnogo časa in se je gledanje na družbeno moralo v marsičem spremenilo, Francoz piše razen tega drugače kot severnjak.

Režiser Žarko Petan je zaupal igro glavnih treh oseb mladim igralcem in skoraj ni imel druge izbire. Zato se zdi, da je posvetil mnogo dela in prizadevanja temu, da je ubral njihovo igro v harmonični izraz. Vsi trije igralci imajo radi zunanji podarek, prekipevajoč izraz, ki zahaja v pretiranost. Petan je ujel njihovo igro v kolikor toliko lahkoten pogovor, ki je bil še dokaj enovit. Vendar bi verjetno predstava bolj uspela na manjšem odru in v bolj intimnem krogu odra in občinstva. Pričakovali bi tudi večjo igrivost in lahkotnost celotne predstave. Tu pa tam večjo prepričljivost. V najbolj kritičnem trenutku, ko hoče Marceline v tretjem dejanju ponovno oditi, sta zgodba in igra premalo prepričljivi za preobrat. Tudi sicer režiser ni iskal posebnih učinkov in ni uporabil posebnih domislov, ampak je posvetil pozornost, kot smo že rekli, predvsem harmoniji dialoga in le rahlemu premiku v prostoru, kakor si ga je zamislil arhitekt Sveta Jovanović. Zadržanost gibanja je učinkovala včasih skoraj preveč statično. Za večjo prepričljivost pa je seveda potrebna sugestivna ustvarjalna moč igravčevega izražanja, ki včasih s pogledom, drugič s skopo kretnjo, z majhno pavzo, z živim življenjem človeka pač, ki ga igra, dopove gledavcu, da je tako, kot pravi, in ne drugače.

Mladi igralci so bili postavljeni pred zelo težko nalogo. Marcelini je igrala Miranda Caharijeva. Ustvarila je prijetno podobo ženske z mnogimi nerazumljivimi otenki, ostala je nekje blizu naivnosti, bolj prepričljiva v afektih kot v mirni igri.

Adrijan Rustja je nastopil v vlogi Jefa. Moral je zaigrati izredno problematično vlogo človeka, z neštetimi, pogosto nerazumljivimi izrazi dobrote in ljubezni, narejenega in resničnega nerazumevanja, izrabljenega Lipeta in vendar razumnega človeka, čustvenega ljubimca in premišljenega in stvarnega človeka. Vso to nerazumljivost je skušal Adrijan Rustja na kar najbolj verjeten način umirjeno izraziti v svojem Jefu.

Videli smo prvo predstavo in morda se v tej še ni zčila igra obeh glavnih igralcev v enoto. Ni še

bilo čutiti tistega fluida, ki mora spajati igro ljudi v začaranem krogu. Preveč se živita oba in drugi z njima vsak svoje življenje. Verjetno bo to prišlo po prvih ponovitvah, ko se bodo drug za drugim vigrali.

Ob Marcelini in Jefu živi Clotaire. Igra ga Silvij Kobal. Ta vloga je mnogo manj problematična in težka kot oni dve. Zato jo je tudi Silvij Kobal zaigral s polno sproščenostjo in z običajnimi in značilnimi izrazi. S tem pa je tudi poživljal mestoma nerazgibane prizore.

Richarda je odigral z močnim poudarkom, sigurno in enovito Jožko Lukež, ki je seveda v prizoru, ki ga ima, prvezel dominantni položaj.

V manjših vlogah nastopata še Zlata Rodoškova kot Etienne in Edvard Martinuzzi kot Louis. Oba sta odigrala svoji vlogi zelo dobro. Scensko glasbo je napisal Aleksander Vodopivec.

J. P.

Marion Anderson se poslavlja

Slavna ameriška altistka Marion Anderson pripravljala poslovilno turnejo po Združenih državah in Kanadi ter po več mestih Latinske Amerike, Evrope in Azije. S tem se zaključuje štiridesetletna kariera slavne pevke. Njen veličastni kontralt so prvič ocenili leta 1925 newyorški glasbeniki, ko je 23-letna umetnica zmagala med 300 pevci in pevkami in pela nato kot solistka z newyorškim filharmoničnim orkestrom. Takoj nato je bila angažirana in je pela s philadelfijskim orkestrom.

Po obetajočem začetku se je pevka počasneje vzpenjala. Leta 1930 je odpotovala za dve leti v Evropo. Slavni Arturo Toscanini ji je izrekel najlepši kompliment: »Glas, kakršen je vaš, lahko človek sliši samo enkrat v sto letih«. Kronisti tudi pripovedujejo o njenem čudovitem uspehu, ko je leta 1939 nastopila pred okrog 75.000 ljudmi pred Lincolnovim spomenikom. Leta 1942 je z veliko nagrado 10 tisoč dolarjev, ki jo je dobila v Philadelphiji, ustanovila svoj sklad in doslej je dobila več kot 60 pevcev štipendijo iz tega sklada. Leta 1955 je doživela še en uspeh — naposled je mogla nastopiti tudi v Metropolitan Operi.

Doslej je dobila nešteta odlikovanja doma in v tujini: hvaležno je sprejemla povabilo za uradna nastopa ob ustoličenju dveh predsednikov Združenih držav — Eisenhowerja in Kennedyja. Eisenhower jo je leta 1958 imenoval za delegata pri Organizaciji Združenih narodov, konec leta 1963 pa jo je predsednik Johnson odlikoval z medaljo svobode, najvišjim odlikovanjem, ki ga more dobiti v Združenih državah kaka civilna oseba.

Kulturne novle

Winston Churchill je zapustil okrog 250 slik, ki jih je sam naslikal kot slikar-diletant. Neki strokovnjak znane umetnostne trgovine in antikvarne Sotheby v Londonu je izjavil, da je možno vsako prodati za ceno od tisoč funtov naprej. Tako predstavljajo torej te slike vrednost vsaj pol milijarde lir. Večino slik je podedovala Churchillova žena.

Znano rimsko nagrado »Tor Margana«, ki jo vsak mesec podelijo kakemu zaslužnemu umetniku ali pisatelju, so podelili te dni španskemu pesniku Raphaelu Albertiju in argentinskemu založniku Gonzalu Losadu.

Pred kratkim je v Brescii uspešno razstavljal akademski slikar Peter Adamič iz Ljubljane. Pokazal je 32 akarelov s pretežno krajinsko motiviko.

Slavni angleški pisatelj Sommerset Maugham je obhajal pred kratkim svoj 91. rojstni dan. Obhajal ga je v svoji vili na Cap Ferratu na francoski Rivieri, kjer prebiva že nekaj let.

Oblasti v Rimu so prepovedale predvajanje znane Hochhuthove drame »Namestnik«, katero je hotel uprizoriti znani igralec Gian Maria Volonte' s skupino svojih prijateljev v nekem klubu. Zaradi tega je prišlo do demonstracij tistih, ki so hoteli videti predstavo.

ZANIMIVO ARHEOLOSKO ODKRITJE

V okolici Rima so odkrili podzemski krščanski oratorij, ki je okrašen s freskami iz 2. stoletja. Po ugotovitvi arheologov je bil ta-oratorij prej poganski »hypogaeum«, napravljen v drugem stoletju pred Kristusom. Kristjani so naslikali v mali apsidi fresko Matere božje med dvema svetnikoma. Ta oboka pred to fresko so dobro ohranjene slike Odršenika in Janeza Krstnika, še nekega svetnika, katere identitete pa niso dognali. Na stranskih stenah so podobe dveh svetnikov na konju, verjetno sv. Jurija in sv. Demetrija.

DISKUSIJA O MADŽARSKIH IZOBRAŽENCIH

V budimpeštanskem tisku se spet vodi nova diskusija o madžarskih izobražencih. V januarjski številki literarne revije »Uj Irás« (Novo pisanje) piše Ferenc Buda: »Mlade izobražence na Madžarskem sili njihov materialni pločaj v brezupnost, ti mladi ljudje morajo porabiti svoje najboljše sile v boju proti revščini, zaostalosti, samovolji, zavisti in zadržanosti«.

V diskusijo se je vmešalo tudi glasilo Centralnega komiteja »Nepszabadság« (Ljudska svoboda), ki ostro napada književnika Budo kot razširjevalca »pasivne življenjske filozofije«. Uradni partijski časopis dostavlja, da so v zadnjih letih širili med intelektualno mladino o socializmu utopistične pojme, ki postavljajo proti današnji stvarnosti neko »imaginarno in idealizirano družbo«. Iz tega, baje izhaja pesimizem te mladine in to, da nima pravega veselja do življenja.

RESTAVRIRANJE DIOKLECIANOVE PALAČE

Kot javljajo iz Splita, bodo izdali letos tam okrog sto milijonov dinarjev za restavriranje Dioklecianove palače. Restavrirali bodo podzemlje ogromne palače, veliki mozaik in nekaj dvoran. Monumentalne podzemeljske dvorane bodo uredili v razne namene, n. pr. za slikarske razstave, za simfonične in komorne koncerte in za gledališke predstave. Nekaj dvoran pa bo prirejenih za restavracije in kavarne.

JAMSKÉ RISBE NA PORTUGALSKEM

Jamske slikarije iz kamnite dobe so odkrili francoski arheologi pri Escouralu v južnoportugalski pokrajini Alemteji. Kot poroča portugalska revija »Diário de Notícias«, cenijo starost risb na 20 tisoč let. Risbe so torej za okoli 7 tisoč let starejše kot slovite jamske slikarije v Altamiri v Španiji.

Jame v Escouralu so v juliju lanskega leta slučajno odkrili pri razstreljevanju delavci nekega kamnoloma marmorja. Slikarije predstavljajo živali skupno s človekom, med drugim je zlasti dobro ohranjena z okro izvedena podoba konja.

NOVA AKADEMIKA

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je na svoji redni letni skupščini izbrala za nova redna člana pesnika Mateja Bora in slikarja Francea Miheliča. Za dopisnega člana je pa bil izvoljen dunajski paleontolog dr. Otmar Kühn.

Ciril Zlobec je objavil pred nekaj tedni novo pesniško zbirko pod naslovom »Najina oaza«. To zbirko so pričakovali kot enega najpomembnejših literarnih dogodkov zadnjih mesecev. Toda kritike, ki jih je deležna, niso najboljše. V dnevniku »Delo« je neki kritik zbirko hudo raztrgal.

V Parizu je umrl v starosti 84 let francoski skladatelj in dirigent Desirée-Emile Inghelbrecht.

Urbanisti v Kopru so zmagali v boju proti nameravani gradnji šestih nebotičnikov po 14 nadstropij na Vojkovi obali. Nebotičniki bi skvarili značilno podobo starega koprškega mesta. Zato je bilo zdaj sklenjeno, da jih bodo zgradili v zahodnem delu novega mestnega okraja Semedela.

Za rakom na pljučih je umrl Nat King Cole, najslavnejši ameriški pevec jazz glasbe. Star je bil šele 45 let.

Adrijan Rustja in Miranda Caharijeva — nosilca glavnih vlog

GOSPODARSTVO

Umetna tkiva in kmetijstvo

OPOMBA: V nekaj zaporednih člankih bomo očrtali vpliv industrije na kmetijstvo. Ta vpliv je lahko koristen, lahko pa je tudi škodljiv. V naslednjem boro orisali eno kmetijsko panogo, za katero je vpliv industrije neposredno skrajno škodljiv, posredno pa...

V zadnjih desetletjih opažamo, da lan in konoplja hitro izgubljata svoj gospodarski pomen in da se vedno bolj krči površina, posejana s teva dvema kulturama. Lan sejejo v Evropi v izdatnih količinah samo še v Rusiji, konopljo pa v Rusiji, Jugoslaviji in Italiji. Vendar se pridelek v Italiji vedno bolj manjša. Lanu in konoplji konkurirajo deloma druga naravna tkiva, kot je »sisal«, katerega pridobivajo iz listov juke ali aloeraste tudi pri nas kot lepotično drevece, ali pa tudi iz listov agave.

Naravna svila, izdelana iz zaprekov sviloprejk, je tudi že skoraj izginila in v Evropi ne prihaja več v poštev kot domač proizvod. Italija je namreč pridelala letno več svilenih zaprekov kot vse ostale evropske države brez Rusije, je pa proizvodnja hudo padla: dočim je znašal pridelek v letih 1925 do 1930 do 45 milij. kg svilodov, je lansko leto padel na pičlo desetino navedene količine. Če bo razvoj šel v tej smeri naprej, bomo čez par let lahko rekli: v Italiji so pridelovali svilnate zapredke... Naravno svilo je uničila umetna svila, ki pa ni pravo ime za »rayon«. »Rayon« ni namreč sestavljen iz kakšne umetne snovi, marveč iz naravne lesnine, ki se dobi v naravi v lesu, slami, trstiki, itd.

Za pokritje človeškega telesa in v še mnoge svrhe služijo še vedno v izdatni meri bombaž in volna. Tudi za te je industrija že ustvarila nadomestila. Danes je sicer še večina ljudi oblečenih v bombaž in volno, a izvedenci pravijo, da leta 2.000 človeštvo ne bo potrebovalo nobenega prej navedenih tkiv. To bo tako, kot je danes z umetno gumo, katere se danes porabi že mnogo več kot naravne. V splošnem je naravna guma še vedno boljša, a v marsikatero svrhu je umetna bolj priporočljiva. Vsled izpada naravne gume iz proizvodnje kavčuka trpijo oziroma bodo trpeli le sorazmerno maloštevilni kmetje v Maleziji. Mnogo večje mase kmetovalcev bodo prizadete od izpada bombaža in volne. Velike površine, ki so danes redno posejane z bombažem, bodo proste za druge kulture, predvsem za pridobivanje hrane, zlasti pšenice. Izpad bombaža bo lahko povzročil nekoliko socialnih težkoč, n.pr. v Egiptu, nerešljivih tehničnih problemov pa ne bo. Mnogo bolj zamotane bodo posledice, ko bo izpadla volna. Ovc je na celem svetu skoraj ena milijarda, in samo v Italiji in Jugoslaviji po približno 8 milijonov glav, ki porabijo sicer mnogo krme, a nudijo tudi mnogo mleka in ovčjega sira, mnogo volne in tudi mnogo mesa. Kazno je, da bo potrebno zamenjati marsikatero današnjo ovčjo pasmo z bolj mesnato in molzno. Človeštvo bo namreč želelo dobiti od živine predvsem živila in mleko in meso.

In kje so snovi, ki bodo nadomestile našnja tkiva? Eno tako tkivo je najlon, ki se je res precej vpeljal, a ni premagal bombaža in volne, ker je najlon še vedno soraz-

merno predrag. Najlonu je sledil terital, katerega ni potrebno likati. Dejstvo je, da imajo vsa večja industrijska podjetja dobro opremljene laboratorije, kjer izborni plačani strokovnjaki preizkušajo marsikaj in tudi marsikaj odkrijejo. Mnogo takih odkritij pa je tajnih in podjetja, ki so organizirana za življenjsko dobo 100 in več let. (Du Pont v ZDA, Montecatini v Italiji in kup drugih) nimajo nobenega interesa vreči na trg vsako svoje iznajdbe: mnoga držijo iznajdbe tajne in jih še izpopolnjujejo.

Ni bilo pa mogoče držati v tajnosti odkritja polipropilena, ki je glavna iznajdba družbe Montecatini. Polipropilen je izdelan iz petroleja in stane prav malo. Proizvodnjo se lahko poljubno poveča. Zato pa bo v bodoče naša obleka zelo poceni, ker polipropilen oziroma izdelki iz njega nadomeščajo že danes vsa tkiva, ki nam jih nudi kmetijstvo. Iznajdba polipropilena je zadala naravnim tkivom smrtni udarec.

Ker v bodoče človeštvo ne bo več potrebovalo zemljišč za pridobivanje tkiv, bodo za pridobivanje živalske krme in človeških hranil na razpolago ogromne površine in s tem bo še manjša verjetnost, da bi kdaj zmanjkal živež za bodoče človeške rodove.

SVILNATI ZAPREDKI V ITALIJI

Lansko leto — 1964 — se je ponovno skrčila reja sviloprejk v Italiji. Število rejcev je padlo od 45.031 na 38.733 ali za 14%. Število svilorejskih pokrajin je padlo od 17 na 15, občin pa od 390 na 375.

Temeljno zimsko škropivo v sadjereji

Kjer imajo velike sklenjene nasade sadnega drevja, kot v Emiliji — posebno v pokrajini Ferrara — ali okoli Verone in v Južnem Tirolu, tam škropijo sadno drevje desetkrat na leto in tudi večkrat. Pri nas nismo tako napredni in bi dosegli velik napredek že s tem, če bi pripravili naše sadjarje do tega, da bi res vsi škropili vsaj enkrat na leto. Naprednejši bi tako škropili večkrat.

Kdor se pa misli zadovoljiti samo z enkratnim škropljenjem, naj takrat res temeljito poškopijo cela drevesa s škropivom, ki je učinkovito v mnogih ozirih in katerega učinkovitost se da s primernimi dodatki še okrepiti. Tako škropivo je barijeva žveplena brozga (polisolfuro di bario), katero dobimo v trgovini v obliki suhega prahu rumeno-sive barve.

Učinkovitost barijeve žveplene brozge se pojavlja kot antikritogam in kot insekticid. Antikritogami so sredstva, katera uporabljamo za preprečevanje ali odstranjevanje, t. j. za zdravljenje rastlinskih bolezni, katerih je na tisoče, a najbolj znane so: peronospora, oidij, škrlup, monilija, smolika, kodra, rak, itd., vse glivičnega izvora. — Proti tem deluje barijeva žveplena brozga s tem, da zamori glivice in jim ne dovoli, da bi pognale trose in druga razmnožilna sredstva. — Insekticidi pa so

Celotni pridelek svilenih zaprekov je znašal lani 4.307 tisoč kg, od katerih so 60.526 kg zaprekov uporabili za pridobitev semena, ostalo so dobile tovarne. Ker je pridelek zaprekov v letu 1963 znašal 4.772 tisoč kg, je torej v l. 1964 padel za 11%. Ta % bi bil večji, če bi bila okvirna pridelka — na ončo semena — enako visoka, a je bil pridelek l. 1964 precej višji kot posledica ugodnejšega vremena med rejo in zaradi boljšega murvinega listja. Dočim je bilo še l. 1962 med pridelkom pretežno bele barve nekaj zaprekov rumene barve, je ta barva l. 1964 popolnoma izginila. Vsi svilodi so bili beli, dobljeni iz prekrižanih (polihibridnih) japonskih rodov.

SEDAJ GNOJITI DETELJIŠČA

Najpoznejše koncem zime morajo biti deteljišča »obdelana«, oskrbljena. S tem delom ne smemo odlašati, če hočemo imeti zadovoljive odkose. Pod obdelanjem deteljišč pa moramo razumeti naslenje:

Najprej je potrebno deteljišče dobro pregledati, da ugotovimo, če je kje kakšen oplaz zemlje, kamor bi bilo potrebno nekoliko podsejati, ker so tam deteljne rastline popolnoma ali deloma izginile. Nato prevlečemo deteljišče s težko ali obteženo ostroklino brano počez in podolgem. Takoj odstranimo in zažemo vse nabrano, kar bo večinoma mah. Takoj nato deteljišče pognojimo. Primerna so mešana gnojila, ki vsebujejo vse 3 temeljne gnojilne snovi: dušik (azoto), fosforno kislino (acido fosforico) in kalij (potassa). V mešanem gnojilu naj bodo gnojilne snovi v razmerju 1:3:6, kar pomeni, naj ne bo v gnojilu teža na dušiku, marveč bolj na fosforu in še bolj na kaliju. Detelje si namreč nekaj dušika same preskrbijo, ga načrpajo iz zraka.

Po nekaj dneh posejemo oplaze, kjer se je detelja izgubila.

sredstva za uničevanje škodljivcev živalskega izvora, kot so hrošči, metuljčki, listne uši, kaparji, itd., itd. Večino te škodljive zalege barijeva žveplena brozga zamori, nekatere škodljivce pa prežene.

Kot že omenjeno, lahko primešamo barijevi žvepleni brozgi nekatere druge snovi in jo napravimo tako še bolj učinkovito. Tako lahko primešamo Ziram (Mezene, Crittam, itd.), s čimer okrepimo zdravilno moč za kodro. — Barijeva žveplena brozga sama na sebi nima učinka proti prezimujočim jajčcem listnih uši in rumenega pajka. Za uničenje tudi teh primešamo brozgi fosforove estre ali pa paration.

Največji učinek dosežemo z barijevo žvepleno brozgo, če škropimo prezimujoča drevesa, to je preden marca meseca zbrstijo. Škropimo s 6% raztopino, kar pomeni, da raztopimo v 100 litrih vode po 6 kg prahu. Ne smemo pa škropiti dreves, ki so bila prej poškopljena s kakšnim bakrenim škropivom. Priporočljivo je primešati brozgi kakšno lepilo, da se brozga bolje oprime poškopljenega drevesa. — Če nismo dodali barijevi žvepleni brozgi strupov (arzenatov, fosforovih estrov, paration idr.), ni živalim škodljiva krma, ki bi rastla pod škropljenim drevesom. — Seveda škropimo z barijevo žvepleno brozgo tudi čez leto, a škropivo mora biti šibkejše, navadno največ 2%.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

SKLEPI KRAŠKIH FAŠISTOV

Na sestanku fašistovskih vodstev iz Postojne, Divače, Sežane, Opčin in Nabrežine, ki se je vršil v Divači, se je enoglasno sprejel sledeči sklep:

Ugotavlja se, da se v zadnjem času po vsem Krasu pojavlja in svobodno razvija jugoslovanska propaganda z iredentističnimi

146.

Dr. E. BESEDNJAK

stremljenji in da po raznih krajih hodijo odposlanci, ki sejejo sovražstvo proti Italiji in fašistovski vladi.

Agitatorji vplivajo posebno na kmetstvo in delavsko prebivalstvo in skušajo obujati rdeča boljševiška stremljenja.

V nekaterih krajih na Krasu so tla ugodna za protinacionalno delo zaradi dejanskega sodelovanja župnikov in učiteljev, katerim se pridružuje zlohotno delovanje slovenskega šolskega društva, ki ustanavlja podružnice v raznih krajih na Krasu.

Zato se poziva vlada, da odredi kar najstrožje nadziranje drugorodcev, ki pogosto hodijo čez mejo, zlasti pa tistih, ki so v sorodstvu z ljudmi, ki zavzemajo visoka mesta v beograjskih ministrstvih.

Te ovadbe domačih fašistov so imele svoje posledice. V Rimu se je vršilo zborovanje fašistov, na katerem so razpravljali med drugim o temle: pozivajo se oblastva, da s

paznim očesom zasledujejo verske slovesnosti, da ne zavzamejo političnega značaja.

Posebno pozornost so posvetili slovanskemu tisku v Italiji; pretresali so duh protitalijanskega slovanskega tiska, kakor tudi pisanje lojalnega slovenskega časopisja.

Pod protitalijanskim tiskom razumejo fašisti Goriško Stražo, Edinost, istrski Pučki prijatelj in komunistično Delo, pod lojalnim časopisjem pa Novo dobo. Razlika med enim in drugim tiskom je samo ta, da se prvi bori za pravice, čast in dostojanstvo slovanskega ljudstva v Italiji, dočim »lojalno časopisje« nima poguma, da bi se borilo za narodne in kulturne pravice Slovencev in Hrvatov.

PROSTOZIDARJI SO ZRAVEN

Mussolini je ukazal vsem fašistom - prostozidarjem, da morajo brezpogojno izstopiti iz framasonskih lož. Enemu samemu gospodaru treba biti pokoren: ali fašizmu ali prostozidarstvu.

Fašisti so ubogali Mussolinija ter trumoma izstopali iz lož. Med fašistovskimi voditelji so bili prostozidarji: podminister Acerbo, Dalmatinec in poslanec Dudan, poveljnik fašistovske milice Italo Balbo, železniški komisar Torre in drugi.

Seveda se framasoni pripravljajo na obrambo. Razposlali so vsem poglavarjem svojih lož ali društev tajno okrožnico, ki je prišla

na dan. V njej pravi veliki mojster prostozidarjev, da mu nastop fašizma dela resne skrbi.

Ta nastop vzbuja spomine na čas, ko je socialistična stranka sovražno izključila iz svojih vrst framasone. Socialistom je to zelo škodilo. Okrožnica nato nadaljuje, da se bo prostozidarstvo, kakor svoj čas delavstvo, vzdržalo sodelovanja pri poskusu, ki ga sedanja vlada započenja.

Pismo glavarjem se zaključuje s toplim pozdravom vsem bratom prostozidarjem, ki so **raje izstopili iz fašizma**, kot da bi izdali svoje ideje. Iz tega vidimo, da niso le italijanski nacionalisti, ampak tudi prostozidarji svobodni, da vstopijo v fašizem.

BOJ PIJANCEM

Popolnoma upravičena so pa sredstva, ki jih fašizem uporablja proti pijancem. V deželi Piacenzi se vršijo ob nedeljah večkrat pretepi med pijanci. Zato je tamkajšnji fašizem objavil sledečo odredbo:

1. Kogar zasačijo pijanega, ta bo očiščen z obilno porcijo ricinovega olja.
2. Gostilničarjem je zabranjeno, dajati pijačo osebam, ki so enkrat pile.
3. Vsak gostilničar mora imeti v svojih prostorih pol litra ricinovega olja, ki je na razpolago fašistom.
4. Vse družine, katerih člani so udani pijači, so s tem opozorjene. Naj poskrbijo same, da preprečijo neprijetnosti.
5. Fašistovski odelek, ki mora nadzorovati pijance, ne sme prizanašati ne starcem in ne mladeničem.

(Dalje)

Čutil je, kako občuduje to bitje! Kako domiselno in spretno se je znala izogniti nevarnemu vprašanju! In s kakšnim trdnim mirom mu je ponovila svoja navodila celo spričo nevarnosti sovražnega topa! In kako iz dna srca je sovražil tega njenega moža!

Dopoldne se ni zgodilo nič več nenavadnega. Harry je še naprej odpravljajal za svojo gospodarico razna tajna intimna naročila, največ pri modistkah. Lahko si je predstavljal, da deli to hišo skrivna razpoka. Gospa je s svojo v resnici pogubno zapravljivostjo in z nekimi svojimi skrivnostnimi obveznostmi že pred časom zapravila vse svoje premoženje in vsak dan bolj izpodkopavala tudi premoženje svojega moža. Enkrat ali dvakrat na leto je prišlo do tega, da se je zdel polom neizogiben. Tedaj je moral ubogi Harry tekati sem in tja v trgovine vsakovrstnih dobaviteljev in premišljevali, kako bi jih s kako malenkostjo pomiril, z majhno vsotico na račun velikega dolga, dokler ni bila nevarnost za tistikrat odvrnjena in sta gospo in njen tajnik spet lahko za nekaj časa zadihala. Spretni Harry se je z vso silo vrgel v te majhne vojne. Ne le zato, ker je oboževal lady Vandeleur in se bal njenega moža ter ga sovražil, ampak tudi zato, ker je že po svoji naravi ljubil eleganco, in tisto malo, kar je sam zapravil, je bilo edino za krojača.

Ros je našel škaflo za trakove na označenem kraju; potem se je skrbno oblekel in odšel, da opravi naročilo.

Bil je sijajen sončni dan; toda pot, ki jo je moral napraviti, je bila precej dolga in Harry je z grenkobo pomislil na to, da se lady Vandeleur zaradi tistega jeznega generalovega vdora ni spomnila, da bi mu dala denar za kočijaža. Tako je bila njegova lepa polt tistega vročega dne v veliki nevarnosti, da se pokvari; razen tega je bilo tisto tekanje sem in tja po Londonu s škaflo za trakove pod pazduho prav poniževalno za mladeniča njegove vrste. Za hip je postal in razmišljal, kaj naj stori. Vandeleurji so stanovali na Eaton Placeu, hiša, kamor je bil namenjen, pa je bila pri Nothing Hillu. Zato je zavil v Hyde Park in se napotil skozi njega. Izogibal se je prometnih drevoredov in hodil rajši po samotnejših poteh ter bil zadovoljen, da je bilo še zgodaj dopoldne.

Ker bi se bil rad čimprej odkrižal škafle, je hodil hitreje kot navadno in bil je že precej daleč v Kensingtonskih vrtovih, ko se je na nekem samotnem kraju med drevjem nenadno znašel pred generalom.

■ 4 ■

A. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o škafli za trakove

»Oh, oprostite, Sir Thomas!« je vzkliknil Harry in se umaknil ob stran, ker se je oni razkoračil prav sredi steze. »Hotel sem se nekoliko sprehoditi med tem drevjem.«

General je potrkal s palico po škafli za trakove.

»S to rečjo pod pazduho?... Lažete in veste, da lažete!«

»Morda, sir Thomas, toda nisem navajen, da bi me kdo tako narahlil.«

»Se vedno niste razumeli svojega položaja!« je zakričal general. »Vi ste moj sluga in sluga osebe, katero imam na hudem sumu. Mogoče mislite, da si predstavljam, da je vaša škafla tu polna čajnih žličk?«

»V njej je svileni klobuk nekega mojega prijatelja.«

»Dobro,« je odvrnil general, »pokažite mi torej ta svileni klobuk svojega prijatelja. Na splošno me klobuki precej zanimajo, ker morate vedeti, da sem nekoliko svetovljanski človek,« je pristavil in se divje zarežal.

»Oprostite, sir Thomas,« se je opravičeval ubogi Harry, »toda gre za zasebno in osebno stvar.«

Tedaj ga je general zgrabil z eno roko za ramo, z drugo pa je vzdignil nadenj svojo palico na način, ki je obetal kaj malo dobrega. Harry se je začutil izgubljen. Toda prav takrat so mu nebesa poslala nepričakovanega branivca v osebi Charlieja Pendragona, ki je v tistem hipu skočil izmed drevja in se približal z dolgimi koraki, kričeč:

»Proč z rokami, general! To ni vredno gentlemana!«

»Oho!« je tedaj zarežal general in zavihtel palico nad novo-došlecem. »Gospod Pendragon!... Morda mislite, gospod Pendragon, da moram zaradi tega, ker sem imel smolo, da sem poročil vašo sestro, zdaj prenašati, da me nadleguje tak zloglasni in propadli tip, kot ste vi? Moje sorodstvo z gospo Vandeleur mi je pregnalo vsakršno željo, da bi občeval z drugimi člani njene družine!«

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Šport med dijaki

Goriški srednješolci se zadnje čase prav pridno udeležujejo v različnih športnih panogah. Prejšnjo soboto se je začelo odbojgarsko prvenstvo med višjimi srednjimi šolami iz Gorice. Za naslov prvaka se potegujejo štirje razredi, med njimi tudi slovenska klasična gimnazija, ki je lani zasedla prvo mesto. Izidi prvih tekem so: slov. klasična gimnazija — trgovska šola »Fermi« 2:1; industrijska šola »Galilei« — realna gimnazija 2:1.

Slovenski dijaki so se dobro uveljavili tudi v smučanju. Leban Maja in Kraner Martin sta bila vključena v desetčlansko reprezentanco goriškega šolskega skrbništva, ki je zadnje dni januarja tekmovala v Cortini; oba sta se zadovoljivo odrezala.

Oba bosta tekmovala tudi v Bormiu in v Brik-senu pod vodstvom prof. Krannerja.

Prejšnjo nedeljo so se pomerili mladinci v Ovčji vasi na smučarskih tekmah. Udeležilo se jih je 13 fantov in 3 dekleta. Med temi so bili kar štirje slovenski dijaki, tekmovalke so pa sploh bile vse Slovenke. Uspehi so sledeči: Tek na 2 km fantje: 1. Kranner Marjan 10'52", 6. Kranner Marko 15'30", 8. Brešan Niko 18'10", 10. Mermolja Franc 18'50". — Dekleta: 1. Leban Mirjam 18'39", 2. Koren Mirjam 20'57", 3. Leban Ada 24'57".

Smuk na 300 m fantje: 7. Mermolja 43'9", 8. Kranner Marjan 44'8", 10. Kranner M. 1'02", 12. Brešan 1'26"3. Dekleta: 1. Koren Mirjam 59'3", 2. Leban Ada 1'01"6, 3. Leban Mirjam 1'15"4.

Prva dva iz vsake kategorije imata pravico, da se udeležita vsedržavnih tekem, ki se bodo vršile 26., 27. in 28. februarja v Marsia di Tagliacozzo (Aquila).

Odbojka. Te dni se je zaključilo Juniorsko de-

želno tekmovanje. Udeležilo se ga je pet moštev: dve iz Trsta (Bor in ena italijanska), tri iz Gorice, vse slovenske (Olympia, Dom in Val). Bor je zasedel prvo mesto, goriška Olympia drugo.

Iz Gorice

VSE JE MOTORIZIRANO

Medtem ko se povsod govori o upadanju gospodarstva v naši pokrajini, pa po drugi strani vidimo vedno višje številke na avtomobilskih tablicah. Že te dni bodo vpisali v sezname Inšpektorata za motorizacijo številko GO 30.000, kar pomeni, da kroži po naši pokrajini že tolikšno število avtomobilov in motornih vozil. Vsekakor pomeni tako razvita motorizacija v primeri z majhnim številom prebivalstva precejšnjo blaginjo.

To pa seveda le na prvi pogled. Mnogi lastniki avtomobilov so namreč stara vozila zamenjali z novimi. Po drugi strani pa je treba pomisliti, da se še vedno sklepajo nakupi motornih vozil na obroke. Za mnoge lastnike je avto že neobhodno potrebno sredstvo za poklicno delo, dosti je pa tudi takih, ki si nabavljajo vozila brez prave potrebe in seveda na obroke. Seveda, to pa še ni dokaz boljše gospodarske konjunkt-ure.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo Nižje srednje in Stokovne šole v Gorici sporoča, da bo v nedeljo, 21. februarja, ob 10.30 v šolskih prostorih v ulici Randaccio roditeljski sestanek. Vabljeni so starši in njihovi namestniki.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Kulturnem domu

V SOBOTO, 20. FEBRUARJA OB 20.30 IN
V NEDELJO, 21. FEBRUARJA OB 16. URI

GOSTOVANJE DRAME
SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA
IZ LJUBLJANE

Edward Albee

KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF?

Režija MILE KORUN

Nastopajo: DUSA POČKARJEVA, JURIJ SOUCEK,
MARIJA BENKOVA in DANILO BENEDIČIĆ
PREDSTAVI IZVEN ABONMAJA

V TOREK, 23. FEBRUARJA OB 20.30 URI
V SREDO, 24. FEBRUARJA OB 20.30 URI
V ČETRTEK, 25. FEBRUARJA OB 20.30 URI

Marcel Achard

LIPE ZA LUNO

komedija v treh dejanjih

Že najavljeni predstavi »LIPE ZA LUNO«
27. in 28. februarja odpadeta

Prodaja vstopnic vsak dan od 11. do 14. ure ter
eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni
Kulturnega doma

TRADICIONALNO OTROSKO PUSTNO RAJANJE
BO V NEDELJO, 28. FEBRUARJA V KULTURNEM
DOMU. PRICETEK OB 15. URI

V NEDELJO, 21. FEBRUARJA OB 15.30 URI V
PROSVETNI DVORANI »A. SIRK« V SV. KRIZU

Marcel Achard

»LIPE ZA LUNO«

Moda za vas

Ko govorimo o modnih novostih, imamo v mi-slih obleke, plašče, kostime, jopice in bluze; kaj pa torbice, čevlji in rokavice? In me dobro vemo, da so to zelo važne pritlikline, da jih je treba izbrati s prav takšno pazljivostjo kot obleke. Z nji-mi lahko damo ton našemu oblačilu: ista obleka je lahko športna, če jo nosimo s športnimi čevlji in torbico, pa tudi elegantna, če izberemo bolj elegantne pritlikline. Vsi usnjeni izdelki so se zadnja leta precej podražili, letos pa so dosegli skoraj astronomske cene. Kupovanje ni lahko, ker naše želje, da bi si kupile nekaj lepega in moder-nega, naletijo na zapreko: žep.

Kaj so si izmislili za letošnje pomladansko se-zono izdelovalci čevljev in torbic? Najrazličnejše oblike in barve so že dali na trg, a še vedno za-obliko iščejo nekaj, kar bi dalo ton novi sezoni. Pomladanske in poletne tkanine so v glavnem svet-lih barv — kakšne torbice in čevlje naj kombini-ramo z njimi? In odločili so se za klasične barve: črno, modro in rjavo. Poglejmo čevlje: pete so debele kot prejšnje leto, višina od 30 do 70 mm; konice so še vedno rahlo zaokrožene (nekoliko bolj pri športnih čevljih); končno najavljajo absolut-no uveljavitev čevlja vrste Chanel. Pri izbiri usnja so se odločili, poleg klasičnega telečjega seveda, za luksuzno usnje: piton in kuščar. Eleganten čevelj pa bo predvsem iz semiš usnja.

Pri torbicah so se seveda držali istih pravil pri izbiri materiala in barv. Omenim naj še to, da bo velikost ostala ista kot lansko leto: torej majhne torbice, ki nas bodo stale cel kapital, a bomo vanje spravile komaj denarnico in robček.

M. M.

Razgovor med nami

Stara sem 27 let in imam zaročenca, s katerim se misliiva najja poročiti. Vendar me nekaj moti: zelo je ljubosumen na mojo preteklost, vedno mi govori, da mu je zelo žal, da me ni spoznal že ve-liko prej, tako da bi ne bilo v mojem življenju nobenega drugega razen njega, in zahteva, naj mu popolnoma vse povem, kar zadeva moja prejšnja poznanstva s fanti, vsakršen doživljanj in vse. Ne-prestano sili s tem vame, tudi kadar sva navidezno v najlepši harmoniji. Kar naenkrat spet izbruhne iz njega: »Mi boš povedala čisto vse, prav vse?« Kaj

ŽENA IN DOM

naj storim? Ali naj mu res vse povem, tudi stvari, ki jih vsakdo najrajši obdrži zase, in ali ima sploh pravico to zahtevati od mene? Bojim se tudi, kaj bo potem, ker ga take »izpovedi« nikakor ne po-mirijo, ampak hoče vedeti še vse podrobnosti, vsa-ko malenkost in včasih je potem precej časa uža-ljen, kakor da sem mu storila kakšno krivico, če-prav sem imela samo poznanstva, kot jih doživl-ja vsaka dekle, ko pride do svojih let, nič več in nič manj in svojega sedanjega zaročenca takrat sploh še spoznala nisem.

Bo tak tudi v zakonu? Jaz ne zahtevam od nje-ga, naj mi vse pove.

Mirela S.

Praviš, da te moti, tudi mene bi motilo. Ti bi ravno tako lahko zahtevala od njega, da ti vse pokaže, a si pokazala dovolj zrelosti in taktnosti, in tega nisi storila. Žal mi je, da nekateri fantje ne vedo, da ne gre postavljati dekleta na zatožno klop, kjer naj bi vse izpovedala. Morda si mu že preveč pripovedovala in mu razburila fantazijo, da sedaj »zahteva« še podrobnosti. Opozori ga, da to, kar dela, ni vredno vajinega čustva in namena ter da je tudi tebi žal, da se nista prej srečala, a da življenje, ki si ga živeš brez njega, pripada le tebi, še tembolj, ker je bilo normalno in je tvoja vest mirna.

Moj zaročenec (zdaj ima 33 let) je bil obsojen, ko mu je bilo 21 let, zaradi soudeležbe pri vlomu na 3 leta ječe. Pripadal je mladi vlomilski tolpi. Od takrat ni bil več obsojen in ni storil nič takega, da bi mu bilo mogoče očitati. Po poklicu je me-hanik. Jaz sem slučajno zvedela za njegovo obsod-bo, sam mi ni povedal. Z njim ne upam govoriti o tem. Oseba, ki mi je povedala, me svari, naj se ne poročim z njim. Meni se zdi, da se je poboljšal, a vendar mi je tudi neprijetno ob misli, da bodo drugi ljudje vedeli, da sem poročena s človekom, ki je bil obsojen zaradi vloma. Kaj naj storim?

Ana V.

Spregovori z njim o tej boleči zadevi in veruj v človekov dvig po padcu, še posebno, če ga je zagrešil v mladih letih. Samo moraš biti prepričana o njegovem poboljšanju in mu pomagati, da ostane na pravi poti. Zato pa ga moraš imeti ra-da in tedaj te ne bodo motili niti glasovi ljudi.

Kaj naj dam otroku, osemletni deklici, s seboj v šolo, da bo pojedel? Vse, kar mu dam, prinese nazaj ali da drugim, obloženi kruhek (panin) s pršutom, z mortadelo, bel kruh, ki ga sama spečem, potico, pomarančo, banano, jabolko, sploh vse. Ka-ko da nima teka. Tudi zjutraj, preden gre v šolo, skoraj nič ne poje in še to samo, če jo silim. Potem kaj malega popije. Tudi pri povratku iz šole zelo malo je. Le popoldne in zvečer malo več.

Mati

Nekaj dni nič. Sedaj boste dejala, da verjetno nisem mati in da se otrok ne more pustiti brez hrane. Če je deklica normalne rasti, ji ta poskus ne bo škodil. Kvečjemu bo v njej vzbudil nagon po samoohranitvi, kajti še noben otrok ni pričel gladovne stavke. Ko ne bo čutila, da jo stalno si-lite in ji pripravite vse mogoče stvari, bo sama zaprosila za kosček kruha.

Naj dam svoji deklici (devet let) prebosti ušesi, da bo lahko nosila uhane? Jaz bi rada, mala pa se brani, ker se boji. Mogoče je tudi že nekoliko pre-stara za to.

Silvija

Nikar prebadati ušesa. Včasih je bilo v modi, dandanes pa si mlade gospodične raje kupujejo uhane na spojko, ki so praktični, poceni in na ušesu ni neestetskih potegnjenih lukenj.

martina

277. Trenutek pozneje je stal na robu prepada McTaggart. Krčevito je slkenil roke in prestrašeno klical Nepees. Toda v divji, peneči se vodi ni zgedal ničesar, niti pramena las, niti koščka obleke. Prvič v življenju je trdega človeka obšla točikšna groza, da so se mu tla zamajala pod nogami.

278. Če ga je uboj Pierrota raval z zlobnim zmagovalcem, mu je Nepees na odločitev zarezala v zavest ostro bolečino. To je storila, da se reši pred njim! Ni opazil Bareeja, ki je cvlil na robu prepada. S ekel je ob breznu in gledal v vodo, da bi vsaj za trenutek še zagledal Nepees. Ni je našel.

279. Počasi se je napotil proti Pierrotovi hiši. Sneg je začel naletavati. McTaggart je pogledal v nebo, na katerem so se kopčili temni oblaki. Kmalu bo gost metež. Razmišljal je: to je sreča. Sneg bo na debelo prekril vse sledove zločina, pokrtil bo celo Pierrotov grob. Kmalu se je otrešel groze in potrtosti.

280. Pogled na Pierrotov zapuščen dom je zbudil McTaggartovo dejavnost. Vedel je, kakšno delo ga čaka. Ni mu bilo žal, da sta Pierrot in Nepees mrtva. Žal mu je bilo le to, da ni mogel dobiti mladenke. Pokopal je Pierrotu grob poleg drevesa, kjer je počiva a n' va žena. Tega mu ni narekovalo kakšno plemenito častivo, temveč previdnost.

281. Brez premišljanja je nato vstopil v hišo in poiskal vrce s petrolejem. Vso Pierrotovo zalogo petroleja je razil po lesenih tleh koč in vrzel vanj gorečo vžgalico. Plamen se je v trenutku razširil. McTaggart je stal na robu jase in opazoval, kako se je Nepeesin dom spreminjal v gorečo baklo, okrog katere se je v debelih kosmih vsipal sneg.

282. McTaggart se je brez strahu vračal v Lac Bain. Nihče ni videl njegovega zločina, nihče ga ne bo mogel ovaditi. Zadovoljen pa McTaggart kljub temu ni bil. Ni ga težil zločin in dvojna smrt, njegovo zavest je vznemirjala Nepeesina podoba na robu prepada. Obraz mladenke, ki si je izbrala smrt, je bil obraz zmagovalke! To ga je jezilo!